

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Bireyselleştirilmiş Bilgisayarlı Test Uygulamalarında Farklı Sonlandırma Kurallarının Ölçme Kesinliği ve Test Uzunluğu Açısından Karşılaştırılması¹

Melek Gülşah EROĞLU¹, Hülya KELECİOĞLU²

¹Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi E.B.B. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme
A.B.D., mgulsah@gazi.edu.tr

²Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi E.B.B. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme
A.B.D., hulyaebb@hacettepe.edu.tr

ÖZET

Bireyselleştirilmiş testlerde, geleneksel testlerden farklı olarak test algoritması söz konusudur. Test algoritması; teste başlama, devam etme ve testi sonlandırma olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bireyselleştirilmiş bilgisayarlı test (BBT) uygulamalarında farklı sonlandırma kurallarının kullanılmasının ölçme kesinliğine ve test uzunluğuna etkisini incelemek ve birbirleri ile karşılaştırmaktır. Araştırma simülasyon çalışması olarak yürütülmüştür. Araştırma kapsamında sabit uzunluk, standart hata, standart hata-en az madde, theta yakınsama ve theta yakınsama-en az madde olmak üzere beş farklı sonlandırma kuralı kullanılmıştır. Her bir sonlandırma kuralında farklı koşullar söz konusu olup toplam 12 koşul birbiriyle karşılaştırılmıştır. Ayrıca sonlandırma kurallarının karşılaştırılmasında BBT’de test algoritmasında önemli yere sahip olan farklı madde havuzu büyüklükleri (250 ve 500 madde) ve yetenek kestirim yöntemleri (Maksimum Olabilirlik Kestirimi ve Beklenen Sonsal Dağılım) seçilmiştir. Her bir BBT uygulamasında ölçme kesinliği için RMSE, yanlışlık ve

¹ Bu makale aynı başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

uyum değerleri hesaplanmış ve test uzunlukları elde edilip, birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, genel olarak 20 madde sabit uzunluk, 0,220 standart hata ve 0,02 theta yakınsama sonlandırma koşullarında RMSE, yanlılık değerlerinin dūřuk elde edildiği ancak uyum katsayılarının önemli oranda etkilenmediği belirlenmiştir. Ayrıca en az madde koşulunun eklenmesi ile bazı sonlandırma koşulları ölçme kesinliği açasından daha iyi sonuçlar vermiştir. Ortalama test uzunluk değerlerinin RMSE değerleri ile ters yönde değiştiği bulunmuştur. Aynı sonlandırma koşullarında madde havuzu büyüklüğünün artması ile ölçme kesinliği için elde edilen RMSE ve yanlılık değerlerinin genel olarak daha dūřuk elde edilmiştir. Yetenek kestirim yöntemi olarak Beklenen Sonsal Dağılım yönteminin kullanılmasının RMSE ve yanlılık değerlerinde dūřmeye neden olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Bireyselleştirilmış Bilgisayarlı Test (BBT), Sonlandırma Kuralları, Ölçme Kesinliği, Test Uzunluğu.

Comparison Of Different Test Termination Rules in Terms of Measurement Precision and Test Length in Computerized Adaptive Testing

ABSTRACT

In adaptive testing, there exists a test algorithm different than the classical tests. The test algorithm consists of three parts which are starting, resuming and termination. The aim of this study is to measure the effect of different termination rules on measurement precision and test length in computer adaptive testing.

The research was implemented as a simulation study. Five different termination rules have been used for the study which are: fixed length, standard error, standard error-least item, theta convergence and theta convergence-least item. Different conditions are in place in each termination rule and a total of 12 conditions are compared. Additionally, in comparing termination rules, different item pools (250 and 500) and ability estimation methods (Maksimum Likelihood Estimation and Expected a Posteriori) have been selected since these are critical in the algorithms of Computer Adaptive Testing. RMSE, bias and fidelity values were calculated for the measurement precision and test lengths were obtained and compared for each of the CAT implementation.

As a result, for the 20 item fixed length, 0,220 standard error and 0,02 theta convergence termination conditions RMSE and bias values are small but fidelity factors are not significantly affected. And with the addition of the least item factor, better results were achieved in some of the termination conditions in terms of measurement precision. The test length is observed to be negatively correlated with the RMSE values. In the same termination conditions, with the increases in item pool generally smaller RMSE and bias values were for measurement precision were

achieved. Not a significant change was observed in the evaluation of the effect of the starting rules. The preference of Expected a Posteriori method for the ability estimation is observed to cause a drop in values for RMSE and bias values.

Key Words: Computer Adaptive Testing (CAT), Termination Rules, Measurement Precision, Test Length.

GİRİŞ

1980'lerin sonlarına doğru bireysel bilgisayarların eğitimde giderek yaygınlaşması ile ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanılan test formatları bilgisayar ile uyumlu formatlara doğru hızlıca geçmeye başlamıştır (Linden ve Glas, 2002). Bir testin bilgisayar aracılığıyla sunulması iki şekilde olabilir: Birincisi kağıt kalem testlerinin bilgisayar aracılığıyla doğrusal yolla (maddelerin tüm bireylere önceden belirlenmiş belirli bir sıra ile) sunulması ve izlenmesinin mümkün olduğu Bilgisayar Temelli Test (Computer Based Test)tir. Bu test kağıt-kalem testi ile madde, puanlama yöntemleri bağlamında benzer olup tek farkı testin uygulanma biçimidir. İkinci ise Bireyselleştirilmiş Bilgisayarlı Test (Computer Adaptive Test)tir. BBT esas olarak TOEFL (Test of English as a Foreign Language), GRE (Graduate Record Examination), GMAT (Graduate Management Admission Test) gibi dünya çapında yapılan testlerde ve birçok başka alanda kullanılmaktadır. Bireyselleştirilmiş Bilgisayarlı Test (BBT)'lerde kağıt-kalem cinsinden karşılaştığımız şekilde soru formu yoktur. BBT'de testin uygulama şekli test maddelerinin sınavı alan herkesin yeteneklerine göre biçimlendirilmesine olanak sağlar. Ayrıca testin bireylere uygulanma şekli bilgisayar temelli testlerden farklı olarak doğrusaldan bireyselleştirmeye dönüşmektedir (Pearson Assessment, 2009). Bir başka deyişle; bilgisayar, önceden belirlenmiş bir soru grubunu sıra ile uygulamak yerine, soruları testin gidişine (testi cevaplayanların verdiği cevaba) göre seçerek sormaktadır (Kalender, 2004).

Weiss (1998)'a göre psikometrik bakış açısından, BBT uygulamasının iki önemli avantajı vardır (Hambleton, Swaminathan ve Rogers, 1991): Biri, ölçmenin kesinliğini/doğruluğunu (precision/accuracy of measurement) arttırması; diğeri ise daha kontrollü ve güvenli bir test ortamı sağlamasıdır. BBT uygulaması beş temel bileşenden oluşmaktadır. Bunlar (a) madde havuzunun oluşturulması, (b) ilk maddenin seçimine ilişkin kural, (c) bir sonraki maddenin seçimine karar verecek madde seçim algoritması, (d) bireyin önceki cevaplarını temel alan yetenek kestirim süreci, (e) testin sonlandırılmasına ilişkin kuraldır (Weiss ve Kingsbury, 1984). Tüm bu bileşenlerin birbiriyle uyumlu olarak işleminde bir

matematiksel modelleme söz konusudur. En uygun matematiksel model, Madde Tepki Kuramı (MTK)'dır. MTK bireyin yeteneğinden yararlanarak, bireyin madde üzerinde göstereceği performansın olasılığı üzerinde yoğunlaşır. Bu kuramın en önemli noktası bireylerin yeteneklerini, aldıkları maddelerden bağımsız olarak kestirmektedir. Bireyler farklı maddeler içeren iki farklı test olsa bile kestirilen yetenek düzeyleri farklı olmamaktadır.

MTK'ye dayalı BBT'de verilen bir özelliğe ilişkin madde havuzunun oluşturulması aşamasında, öncelikle görelilik olarak geniş bir madde havuzu geliştirilir ve maddelerin madde bilgi fonksiyonu belirlenir. İyi bir BBT bankası, bireylerin yetenek düzeyi θ 'nın bütün aralıkları boyunca bilgi sunan maddelere sahip olmalıdır (Weiss, 2004).

İlk maddenin seçimine ilişkin kural teste başlama test algoritmasının altında incelenebilir. BBT'de uygulanacak ilk maddenin güçlüğu orta düzeyde ise psikometrik açıdan daha etkin olmaktadır. Çünkü bireyin yeteneği hakkında ön bilğimiz yoksa en iyi tahmin orta düzeyde yeteneğe sahip olduğunu kabul etmektir. (Mills ve Stocking, 1996). Teste başlamada kullanılan farklı bir yöntem ise bireyin yeteneğine en uygun soru ile başlanmasıdır. Fakat daha önceki cevaplara dayandırılmış bir yetenek düzeyi olmadığı için testin hangi madde ile başlayacağı belirsizdir. Bu nedenle, benzer testleri almış deneklerin yetenek puanlarının ortalaması ilk sorunun güçlük düzeyini belirlemek için kullanılabilir. Ayrıca deneklerin yaş, aldıkları kurslar gibi demografik bilgileri bilindiği durumlarda, bu özellikleri yansıtan daha küçük farklı bir grubun yetenek ortalaması ilk tahmin olarak kullanılabilir. Bireylerin daha önce aldığı teste benzer başka bir test alması durumunda ise bu iki test arasındaki ilişkinin çıkarılması da yetenek düzeyi tahmininde kullanılabilir.

Bir sonraki maddenin seçimine karar verecek madde seçim algoritması ve bireyin önceki cevaplarını temel alan yetenek kestirim süreci teste devam etme test algoritmasının altında incelenebilir. Kullanılan yetenek kestirimi yöntemine göre ilk maddenin seçiminin ardından takip edilecek farklı kestirim yöntemleri mevcuttur. Bireyin yeteneğini tahmin etmede kullanılan iki temel yöntem; Maksimum Olabilirlik Kestirimi (Maximum Likelihood Estimation - MLE) ve Bayes yöntemidir. Bayes temelli yetenek kestirim yöntemlerinden BBT uygulamalarında en çok kullanılan Beklenen Sonsal Dağılım (Expected a Posteriori - EAP) ve En Çok Sonsal Dağılım (Maksimum a Posteriori - MAP) dır. Bireyin yeteneğini tahmin etmede bu kestirim yöntemlerinden Maksimum Olabilirlik Kestirimi kullanıldığında kestirim için en az bir doğru, bir de yanlış yanıt verilmesi gerekir. Bu nedenle, bu kestirim yöntemi seçildiğinde bilgisayarın sıradaki maddeyi

bireyin bir doğru veya bir yanlış cevap verecek şekilde seçmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle, bireyin ilk maddeye verdiği cevap doğru ise bilgisayar daha zor bir madde sorarak bireyin yanlış yanıt verme olasılığını artırmaktadır. Eğer birey tüm maddeleri doğru veya yanlış cevaplarlsa; MLE yöntemleri yeteneğin doğru tahminde yetersiz kalabilir ve yetenek düzeyini negatif veya pozitif sonsuzlukta tahmin edebilir. Bu sınırlılık bireyin yeteneğinin kestirilmesi için MLE de olduğu gibi bir doğru veya bir yanlış yanıt verme zorunluluğu olmayan Bayes kestirim yöntemleri kullanılarak giderilebilir. Bu yöntemlerde bireylerin yetenek tahminleri hakkındaki ön bilgileri olabilirlik fonksiyonu ile ilişkilendirilir. (Hambleton, Swaminathan ve Rogers, 1991). Hangi yetenek kestirim yönteminin daha iyi olduğunu belirlemede, BBT uygulaması diğer bileşenleri ile birlikte düşünölmelidir. Madde seçiminde hangi yöntemin kullanılacağına karar verme bu aşamada kritik bir rol oynamaktadır. Madde havuzu, bireyin demografik bilgilerinin tahmin sürecinde kullanılıp kullanılmayacağı, madde kullanım sıklılığının belirlenmesindeki yöntem seçimi, madde seçiminde içerik dengesinin göz önüne alınması gibi değişkenler ise yetenek kestirim yöntemi seçiminde etkili olan boyutlardır (Linden ve Glas, 2002).

Bireylerin ilk yetenek düzeyi kestirilmesinden sonraki aşama bundan sonra uygulanacak maddelerin seçilmesidir. BBT uygulamasındaki madde seçiminde Maksimum Bilgi Yöntemi (Maximum Information Method) ve Bayes Yöntemi yaygın olarak kullanılmaktadır (Çıkrıkçı Demirtaşlı, 1999). Maksimum Bilgi Yönteminde, belirli bir yetenek düzeyi için en yüksek bilgiyi sağlayarak yetenek düzeyinin standart hatasına beklenen katkısı minimum olan maddeler seçilir. Bayes yöntemlerde, yetenek dağılımının varyansını minimize edebilecek maddeler seçilmektedir.

BBT uygulamalarında kullanılabilcek çok sayıda testi sonlandırma kuralı bulunmaktadır. Bu kuralların her biri testin standart hatası ve yetenek kestirimlerinin yanlışlığı üzerinde farklı etkilerde bulunmaktadır (Blais ve Raiche, 2000; Yi, Wang ve Ban, 2001; Hart, Cook, Mioduski, Teal ve Crane, 2006; Choi, Grady ve Dodd, 2011; Babcock ve Weiss, 2012). Testin sonlandırılmasında genel olarak, değişen uzunluk ve sabit uzunluk sonlandırma kuralları kullanılmaktadır. Test geliştiricileri, sonlandırma kuralının seçiminin genel olarak; testin amacına, madde havuzunun özelliğine ve işlevsel kısıtlılıklara dayalı olarak yapıldığını bulmuşlardır (Segall, 2004).

Sabit uzunluk sonlandırma kuralında, önceden belirlenmiş sayıda madde uygulanınca test sonlanmaktadır. Tüm bireylere testin sonunda ulaşılan ölçme kesinliğinin derecesi göz ardı edilerek aynı sayıda madde

uygulanmaktadır. En önemli avantajı kolay olmasıdır. Bu kuralın uygulanmasının sonuçlarından biri de tüm bireylerin farklı kesinlik derecelerinde ölçölüyor olması ve genellikle uç yetenek seviyelerinde daha fazla ölçme hatasına neden olmasıdır. Bu duruma ek olarak bireyin yetenek düzeyinde daha az bilgiye sahip maddelerin gereksiz yere uygulanması BBT'nin etkililiğini sınırlayabilir (Choi, Grady ve Dodd, 2010).

Değişen uzunluk sonlandırma kuralında bireylerin cevap örüntülerine bağlı olarak farklı sayıda maddenin uygulanması söz konusudur. Değişen uzunluk sonlandırma kuralını uygulamak ölçmenin etkililiği ve ölçmenin kalitesi bakımından avantaj sağlamaktadır. Ölçmenin etkililiği ile bireyin yeteneğinin göreceli olarak daha az madde ile kestirilmesi kastedilmektedir. Bu durum, ölçme için gerekli zamanı azaltmakta ve madde havuzunun kullanımını etkili kılmaktadır (Weiss ve Kingsbury, 1984). Değişen uzunlukta uygulanan BBT, teorik olarak sabit uzunlukta uygulanan BBT ile eşit veya daha üstün ölçme kalitesi sağlamaktadır. Eğer test puanı belli bir ölçme kesinliğine ulaşmışsa, biraz daha fazla maddenin uygulanması puanın kesinliğini önemli ölçüde etkilememektedir. Değişen uzunluk sonlandırma kuralının sabit uzunluğa kıyasla bir dezavantajı çok az madde ile sonlandırıldığında ölçme kalitesinin düşük olmasıdır. Madde havuzunda sonlandırma kuralı ile örtüşen bir maddenin kalmaması da başka bir dezavantajdır. Sabit uzunlukta BBT beklendiği gibi sonlandırılırken; değişen uzunlukta BBT de çok fazla maddenin uygulanma ihtimali de bulunmaktadır. Ayrıca sabit uzunlukta BBT uygulamalarını sürdürme ve kalite kontrolünü sağlamada değişen uzunlukta BBT uygulamasına göre daha kolaydır. Testi alan adaylar sabit uzunlukta testi almanın daha adil olduğunu düşünebilirler. (Babcock ve Weiss, 2012). Değişen uzunlukta sonlandırma kuralları temel aldığı ölçütlere göre çeşitlilik gösterir. Bunlar Standart Hata (SH), Minimum Bilgi (MB) ve Theta Değişimi sonlandırma kuralıdır.

Standart hata sonlandırma kuralında bireyin yetenek düzeyi belli bir kesinlik seviyesine ulaşıncaya kadar madde uygulanmaktadır. Bu kural, kabul edilebilir standart hata için yeteri kadar bilgi veren maddelerin bulunmasına ve bireye uymayan maddelerin göreceli olarak az olmasına bağlıdır. Weiss ve Kingsbury (1984)'e göre sonlandırma kuralları içinde en yaygın olanı standart hata sonlandırma kuralıdır. Yapılan araştırmalar, BBT uygulamalarında standart hata sonlandırma kuralı ile her bir yetenek düzeyi kestirildiğinde ölçme kesinliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak burada madde havuzunun, her bir yetenek düzeyinde standart hata değerinin elde edilmesine imkân vermesi gerekmektedir (Dodd, Koch ve De Ayala, 1993; Wang ve Wang, 2001; Babcock ve Weiss,2012).

Minimum bilgi sonlandırma kuralında, havuzda bireylerin en son yetenek düzeyinde bilgi sağlayabilen madde kalmayınca kadar BBT uygulamasının sürdürölmesi söz konusudur (Gialluca ve Weiss, 1979; Maurelli ve Weiss, 1981; akt: Babcock ve Weiss, 2012). Bazı araştırmalar minimum bilgi sonlandırma kuralının etkili bir sonlandırma kuralı olduğunu ortaya koymaktadır (Brown ve Weiss, 1979).

Theta değişimi sonlandırma kuralı, bireyin yetenek düzeyi theta (Θ) veya theta'ya yakınsayan yetenek düzeyindeki değişimi ölçüt almaktadır. BBT'de bireye uygulanan her madde sonrasında bireyin yetenek düzeyi değişmektedir. BBT uygulamasının başlangıcında yetenek düzeyindeki değişim fazla iken; genellikle giderek daha azalmaktadır (Weiss ve Kingsbury,1984). Yetenek düzeyine yakınsama da (convergence of Θ estimate) BBT için iyi bir sonlandırma kuralı olabilir (Babcock ve Weiss, 2012).

Bunların dışında madde bankasının tükenmesi, madde bankalarının küçük olması ve birey tarafından her maddenin alındığı durumlarda test sonlandırılabilir. Ayrıca BBT yazılımları verilen cevap örüntüsünü sürekli takip eder. Bireyin çok hızlı ya da çok yavaş olması durumunda test yöneticisi bireyle görüşüp testi durdurmak veya ertelemek için karar alabilir. Bireye minimum sayıda madde yönlendirilmediyse veya teste dahil olan tüm konulardan soru gelmediyse testin durdurulması kesinlikle önerilmez (Linacre, 2000).

BBT uygulamalarında kullanılabilir çok sayıda testi sonlandırma kuralı bulunmaktadır. Alan yazın incelendiğinde farklı testi sonlandırma kuralları ile birlikte madde havuzu özellikleri, başlama kuralları ve testi sürdürmede kullanılan yöntemlerin birlikte testin ölçme kesinliğine etkisinin incelendiği görölmektedir (Wang, Hanson ve Lau, 1999; Yi, Wang ve Ban, 2001; İşeri 2002; Blais ve Raiche, 2002; Simms ve Clark, 2005; Ivie, 2007; Riley, Conrad, Bezruczko ve Dennis, 2007; Wang, 2009; Kalender, 2011; Choi, Grady ve Dodd, 2011; Babcock ve Weiss, 2012).

Amaç ve Önem

Yurtdışında uzun süredir yapılan BBT uygulamalarına ilişkin çalışmalar, Türkiye'de sınırlı sayıdadır. Bu araştırmanın amacı, BBT'nin önemli bir bileşeni olan testi sonlandırma kurallarının farklı değerler almasının ölçme kesinliği (RMSE, Bias ve uyum değerleri) ve test uzunluğunu nasıl etkilediğini incelemektir. Araştırma kapsamında ele alınan sonlandırma kurallarına ait koşulların, farklı madde havuzu büyüklüğü ve yetenek kestirim yöntemleri bağlamında karşılaştırılması hem ulusal hem de

uluslararası alan yazında katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Araştırmanın ele alınan değişkenleri ve koşulları bakımından Türkiye’ de ilk olması, araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. BBT uygulamalarında ölçme kesinliği farklı sonlandırma kurallarına göre

a) Madde havuzu büyüklüğü 250 ve 500 madde seçildiğinde

b) Yetenek kestirim yöntemi Maksimum Olabilirlik Kestirimi (MLE) ve Beklenen Sonsal Dağılım (EAP) seçildiğinde

nasıl değişmektedir?

2. BBT uygulamalarında test uzunluğu farklı sonlandırma kurallarına göre

a) Madde havuzu büyüklüğü 250 ve 500 madde seçildiğinde

b) Yetenek kestirim yöntemi Maksimum Olabilirlik Kestirimi (MLE) ve Beklenen Sonsal Dağılım (EAP) seçildiğinde

nasıl değişmektedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu araştırmada, BBT’lerde ölçme kesinliği ve test uzunluğu, farklı testi sonlandırma kurallarına göre kontrollü koşullarda incelenmektedir. Kontrollü koşullar oluşturularak uygun verilerin türetilmesi bakımından araştırma, bir simölasyon çalışmasıdır. Araştırmada simölasyon verileri ile yöntemleri etkileyecek değişkenler kontrol edilmekte ve yöntemlerin üstünlükleri/zayıflıkları değerlendirilmektedir. Araştırma bu yönüyle de yöntemlerin geliştirilmesine katkı sağlayacağından temel araştırma olarak kabul edilebilir (Karasar, 2004).

Verilerin Türetilmesi

Araştırmada SimulCAT simölasyon veri üretme programından (Han, 2011) yararlanılmıştır. Veri üretimi için öncelikle bireylere ait yetenek parametre değerleri, ikinci aşamada ise madde parametre değerleri elde edilmiştir.

Testi alan bireylerin yetenek parametresi (θ değeri) -3 ve +3 arasında tek biğimli dağılacak Şekilde oluŐturulmuŐtur. Cevaplayıcı sayısı 1000 olarak belirlenmiŐtir.

AraŐtırmada kullanılmak üzere çoktan Őemeli maddelerden oluŐan iki farklı büyüklükte madde havuzu oluŐturulmuŐtur. Araştırma kapsamında kullanılan veri üretim programı, 3 parametrelili lojistik model ile uyumlu veri üretmektedir. Programda 250 ve 500 maddeden oluŐan iki farklı büyüklükteki havuzun parametreleri ayrı ayrı türetilmiŐtir. AraŐtırmada sadece madde havuzu büyüklüğünün etkisi incelenmek istendiğinden her iki büyüklükteki havuz için madde parametre aralıkları aynı belirlenmiŐtir. Her iki madde havuzundaki, maddelerin parametreleri tek biğimli olacak Şekilde; a parametresi [0,50;2,00]; b parametresi [-3,00;+3,00] ve c parametresi ise [0,05;0,20] aralığında belirlenmiŐtir.

BBT KoŐulları

AraŐtırmada verilerin türetilmesinden sonra BBT koŐulları belirlenmiŐtir. Araştırma kapsamında madde Őeme yöntemi Maksimum Fisher Bilgisi (Maximum Fisher Information -MFI) ve başlama kuralı ise $b=0$ olarak sabit ele alınmiŐtir. Yetenek kestirim yöntemi MLE ve EAP yöntemleri belirlenmiŐtir. Testi sonlandırma sabit uzunluk, yetenek düzeyinin standart hatası ve theta değerinin yakınsaması kuralları kullanılmıştır. Belirlenen sonlandırma kurallarına ilişkin Őeilen koşullar aŐađıda verilmiŐtir.

1. Sabit uzunluk: Bu kural için 15 ve 20 maddelik testler olmak üzere iki koşul belirlenmiŐtir. Blaise ve Raiche (2002) alıŐmalarında madde sayısının sonlandırma kuralı olarak temel alındığı çalıŐmalarda en az 13 maddenin uygulanmasını önermiŐlerdir.

2. Yetenek düzeyinin standart hatası ($SE(\theta)$): Standart hata sonlandırma kuralı araŐtırmada iki farklı kurala göre ele alınmiŐtir.

a) $SE(\theta)$ değerine göre sonlandırma: Bu kural için, BBT'nin tahmin edilen güvenirlik değeri belirli bir düzeye ulaŐtıđında sonlandırılmasına ilişkin koşullar belirlenmiŐtir. BBT uygulamasında kestirilen yetenek düzeyi standart hatası ve güvenirlik değeri sonlandırma kuralı üzerinde aynı etkiye sahiptir (Wang, Hanson ve Lau,1999). Blaise ve Raiche (2002) alıŐmalarında [-3,00;+3,00] aralığında deđiŐen yetenek düzeylerinde standart hatanın 0,40' a eşit veya daha düşük olmasının lme kesinliği için uygun olduğunu önermiŐlerdir. Ayrıca; Babcock ve Weiss (2012) $SE(\theta)$ değerlerinin belirlenmesinde güvenirliğin karesini (r^2) göz önüne almıŐlardır.

Bu alışmada $SE(\theta)$ değerinin en az 0.40 olması olutü ve r^2 olutü birlikte ele alınmıştır. Buna göre sırasıyla; $r^2 = 0,85$, $r^2 = 0,90$ ve $r^2 = 0,95$ değerlerine karşılık gelen $SE(\theta)$ değerleri 0,385, 0,315 ve 0,220 sonlandırma kuralı olarak alınmıştır.

b) $SE(\theta)$ ve minimum madde sayısına göre sonlandırma: Minimum madde sayısı kısıtlaması diğer sonlandırma kuralları ile birlikte kullanılması, değişen uzunlukta sonlandırma için uygulanan kullanışlı bir zumdür (Babcock ve Weiss, 2012). Bu kuralda $SE(\theta)$ değerinin belirlenen aralığa düşmesi ve belirlenen minimum sayıda maddenin uygulanması gerekliliği söz konusudur. Eğer $SE(\theta)$ değer belirlenen değerin altına düşse dahi belirlenen maddeden daha az uygulama söz konusu ise test sonlandırılmayacaktır. Bock ve Mislevy (1982) [-3,00;+3,00] aralığında değişen yetenek düzeyinde en az 10 maddenin uygulanması durumunda yanlılığın sıfıra yaklaşacağını belirtmişlerdir. Bu alışmada $SE(\theta)$ değerinin 0,385; 0,315 ve 0,220 değerlerinin altına düşmesi ve en az madde sayısı 10 olarak belirlenmiştir.

3. Yetenek kestirimi değerinde mutlak değişim yakınsaması (θ değerinde yakınsama): θ değerinde yakınsama sonlandırma kuralı araştırmada iki farklı kurala göre ele alınmıştır.

a) θ değerinde yakınsama değerine göre sonlandırma: Yetenek kestirimleri arasındaki fark 0.05 ve 0.02 olarak belirlenmiştir (Babcock ve Weiss, 2012).

b) θ değerinde yakınsama ve minimum madde sayısına göre sonlandırma: Yetenek kestirimi (θ) değerleri arasındaki fark 0,05 ve 0,02 ve en az madde sayısı 10 seçilmiştir. Bu kuralda; (θ) değerleri arasındaki farkın belirlenen aralığa düşmesi ve belirlenen minimum sayıda maddenin uygulanması gerekliliği söz konusudur. Eğer (θ) değerleri arasındaki fark; belirlenen değerin altına düşse dahi 10 maddeden daha az uygulama söz konusu ise test sonlandırılmayacaktır.

Araştırmada ele alınacak beş ayrı sonlandırma kuralına göre oluşturulan 12 sonlandırma koşulu Tablo 2.1.'de yer almaktadır.

Tablo 2.1. Araştırma Kapsamında Kullanılan Sonlandırma Koşulları

Koşullar	Sonlandırma Koşulu
Koşul 1	Sabit uzunluk-15 madde
Koşul 2	Sabit uzunluk-20 madde
Koşul 3	SE(θ): 0,385
Koşul 4	SE(θ): 0,315
Koşul 5	SE(θ): 0,220
Koşul 6	SE(θ): 0,385 ve en az 10 madde
Koşul 7	SE(θ): 0,315 ve en az 10 madde
Koşul 8	SE(θ): 0,220 ve en az 10 madde
Koşul 9	(θ) değeri farkı: 0,05
Koşul 10	(θ) değeri farkı: 0,02
Koşul 11	(θ) değeri farkı: 0,05 ve en az 10 madde
Koşul 12	(θ) değeri farkı: 0,02 ve en az 10 madde

Araştırma kapsamında BBT uygulaması için belirlenen değişkenler ve değerleri Tablo 2.2’de toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 2.2. Araştırmada Kapsamında Ele Alınan Değişkenler ve Koşulları

Değişkenler	Koşullar
Yetenek kestirimi	ML, EAP
Madde havuzu	250, 500 madde
Başlama kuralı	b=0
Madde seçim yöntemi	MFI
Sonlandırma kuralı	
1. Sabit uzunluk	15, 20
2. Standart hata ve r^2	0.385, 0.315 ve 0.222
3. Standart hata ve minimum madde sayısı	Se: 0.385, 0.315, 0.222 Madde sayısı: 10
4. Yetenek kestirimlerinin yakınsaması	0.05 ve 0.02
5. Yetenek kestirimlerinin yakınsaması ve minimum madde sayısı	0.05 ve 0.02 Madde sayısı: 10

Tablo 2.2.’de yer alan değişkenler ve koşulları çaprazlandığında her alt problem için 48 koşul belirlenmektedir. Araştırmanın genelinde 48 koşul için program çalıştırılmıştır. Harwell (1996) rneklem yanlılığının ortadan kaldırılması için en az 25 tekrarın kullanılmasını önermektedir (akt: Evans, 2010). Araştırmada her koşul için 25 tekrar kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada her bir koşul için lme kesinliği ve test uzunluğu değerleri hesaplanmış ve birbirleri ile karşılaştırılmıştır.

lme Kesinliđi: lme kesinliği, ölçmenin tutarlığı ile ilgilidir. lme kesinliğinin artması durumunda hata değerleri daha dūřuk değer olacaktır. Araştırma kapsamında; lme kesinliğinin belirlenmesi için, hata göstergeleri olan RMSE, yanlılık (bias) ve uyum (fidelity) değerleri hesaplanmıştır.

- i. RMSE (Root Mean Squared Error): BBT uygulaması ile elde edilen bireye ait tahmin edilen yetenek dūzeyi ile gerçek yetenek dūzeyi arasındaki mutlak farklılıđa iliřkin istatistiktir. RMSE deđeri ařađıdaki eřitlik yardımıyla hesaplanır.

$$RMSE = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\hat{\theta}_i - \theta_i)^2}{n}}$$

Burada; n: toplam birey sayısı, θ_i : i.bireyin gerçek yetenek dūzeyi deđeri; $\hat{\theta}_i$: i.bireyin kestirilen yetenek dūzeyi deđerini göstermektedir.

- ii. Yanlılık (Bias): BBT uygulaması ile elde edilen bireye ait tahmin edilen yetenek dūzeyi ile gerçek yetenek dūzeyi arasındaki ortalama anlamlı farklılık istatistiđidir. Yanlılık deđeri

$$BIAS = \frac{\sum_{i=1}^n (\hat{\theta}_i - \theta_i)}{n}$$

ile hesaplanır. RMSE değeri ile Bias değeri arasındaki ilişkiyi;

$$RMSE^2 = Bias^2 + SE^2$$

göstermek mümkündür. Burada RMSE değerinin, yanlılık ve tahminin standart hatasını içerdiği grlmektedir.

- iii. Uyum (Fidelity): Uyum katsayısı bireylerin gerçek yetenek dūzeyi ile tahmin edilen yetenek dūzeyi arasındaki Pearson korelasyon olarak tanımlanır (Weiss,1982). Bireye ait tahmin edilen yetenek dūzeyi ile gerçek yetenek dūzeyi arasındaki korelasyon katsayısı;

$$r = \frac{cov(\hat{\theta}, \theta)}{SS(\hat{\theta})SS(\theta)}$$

ile hesaplanır. Bu değerin yüksek elde edilmesi; tahmin edilen yetenek düzeyi ($\hat{\theta}_i$) ile gerçek yetenek düzeyi (θ_i) arasındaki yüksek uyumu belirtmektedir.

iv. Test Uzunluğu: Çalışma kapsamında, her bir koşul için bireylerin aldıkları maddelerin ortalama değeridir. Bu değişken sabit uzunluk sonlandırma kuralı için hesaplanmamıştır.

BULGULAR ve YORUM

BBT uygulamalarında 12 farklı sonlandırma koşulları kullanıldığında, ölçme kesinliğini belirlemeye yönelik hesaplanan RMSE, yanlılık (bias) ve uyum (fidelity) değerleri Tablo 3.1’de sunulmuştur. Yorumlar, madde havuzu büyüklüğu ve yetenek kestirim yöntemine göre çaprazlanan dört farklı duruma göre verilmiştir. Ölçme kesinliğini yorumlamada tüm hata göstergeleri birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 3.1. Her Bir Koşula Ait Elde Edilen Ortalama RMSE, Yanlılık ve Uyum Değerleri

Durumlar	RMSE				Yanlılık (Bias)				Uyum (Fidelity)			
	250madde MLE	500madde MLE	250madde EAP	500madde EAP	250madde MLE	500madde MLE	250madde EAP	500madde EAP	250madde MLE	500madde MLE	250madde EAP	500madde EAP
15	0,302	0,273	0,269	0,247	0,026	0,021	0,010	0,004	0,984	0,987	0,988	0,990
20	0,237	0,217	0,227	0,208	0,015	0,013	0,007	0,002	0,990	0,992	0,991	0,993
0,385	0,546	0,516	0,463	0,466	0,097	0,079	0,016	0,014	0,949	0,954	0,965	0,964
0,315	0,386	0,382	0,363	0,363	0,044	0,042	0,009	0,009	0,974	0,974	0,978	0,978
0,220	0,222	0,227	0,229	0,235	0,010	0,012	0,002	0,002	0,991	0,991	0,991	0,991
0,385-en az 10 madde	0,397	0,359	0,348	0,324	0,052	0,041	0,013	0,004	0,972	0,977	0,980	0,983
0,315-en az 10 madde	0,356	0,341	0,337	0,313	0,040	0,032	0,011	0,005	0,978	0,979	0,981	0,984
0,220-en az 10 madde	0,222	0,227	0,229	0,235	0,010	0,012	0,002	0,002	0,991	0,991	0,991	0,991
0,05	0,305	0,293	0,250	0,228	0,009	0,010	0,006	0,003	0,984	0,985	0,989	0,991
0,02	0,266	0,262	0,189	0,168	0,006	0,007	0,003	0,001	0,988	0,988	0,994	0,995
0,05-en az 10 madde	0,246	0,228	0,245	0,227	0,012	0,009	0,007	0,003	0,989	0,991	0,990	0,991
0,02-en az 10 madde	0,190	0,170	0,189	0,168	0,002	0,005	0,003	0,000	0,994	0,995	0,994	0,995

Sabit uzunluk sonlandırma kuralına ait 15 ve 20 maddelik koşullar ölçme kesinliği bakımından karşılaştırıldığında madde havuzu ve yetenek kestirim yönteminin değiştirildiği durumlarda, 20 maddelik testte daha düşük RMSE ve yanlılık değerleri ile daha yüksek uyum elde edilmiştir. Dolayısıyla 20 maddelik test 15 maddelik teste kıyasla ölçme etkililiği daha yüksektir. Standart hata sonlandırma kuralına ait 0,385 SE(theta), 0,315 SE(theta) ve 0,220 SE(theta) sonlandırma koşulları tüm farklı durumlarda benzer şekilde sonuç üretmiştir. Ölçme kesinliği en yüksek 0,220 SE(theta); en düşük ise 0,385 SE(theta) koşulunda elde edilmiştir. Standart hata kuralının minimum madde sayısı ile kullanılması durumunda da ölçme kesinliğinin etkililiği benzerdir. Theta düzeyinde yakınsama sonlandırma kuralında 0,02 ve 0,05 yakınsama koşulları karşılaştırıldığında, tüm durumlarda 0,02 theta yakınsama koşulu ile ölçme kesinliği daha yüksek çıkmıştır. Theta yakınsama kuralının minimum madde sayısı ile kullanılması durumunda da 0,02 theta yakınsama ve minimum 10 madde koşulunda daha düşük RMSE ve yanlılık (uyum değerleri) elde edilerek ölçme kesinliği daha yüksek bulunmuştur.

Dört farklı durumun her birinde, sabit sonlandırma, standart hata ve theta yakınsama sonlandırma kuralları kıyaslandığında; 0,02 theta yakınsama koşulunun tüm koşullara kıyasla en düşük RMSE ve yanlılık değerini alırken en yüksek uyum değerine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 0.02 theta yakınsama koşulunun minimum 10 madde koşulu ile birlikte kullanılmasında çoğu durumda tek başına kullanılmasına kıyasla ölçme kesinliğinde daha iyi sonuç elde edilmiştir. Standart hata sonlandırma kuralının 0,220 SE(theta) koşulu ile sabit uzunluk 15 madde koşulu ile kıyaslandığında tüm durumlarda; 20 madde koşulu ile kıyaslandığında ise çoğu durumlarda daha düşük RMSE ve yanlılık değerleri ve daha yüksek uyum değerleri elde edilmiştir. Alan yazında da değişen uzunluklu sonlandırma kurallarının sabit uzunluk sonlandırma kuralına kıyasla daha güçlü ölçme sonuçları sunduğuna dair araştırmalar söz konusudur (Weiss, 1982; Babcock ve Weiss, 2012)

Sabit uzunluk sonlandırma kuralı koşullarının tüm durumlarda ölçme kesinliği, 0,385 SE(theta) ve 0,315 SE(theta) koşullarına kıyasla daha yüksek elde edilmiştir. Ayrıca sabit uzunluk sonlandırma kuralının 20 madde koşulunun kullanıldığı test durumunda, theta yakınsama sonlandırma kuralının 0,05 koşulu ile karşılaştırıldığında da ölçme etkililiği daha yüksek elde edilmiştir. Alan yazında da benzer sonuçları veren çalışmalar söz konusudur (Stocking,1987; Yi, Wang ve Ban, 2001).

En az 10 madde koşulunun standart hata ve theta yakınsama sonlandırma kuralları ile birlikte uygulanmasında özellikle ortalama 10 maddenin aşağısında testin sonlandırıldığı koşullara olçme etkililiği bakımından avantaj sağladığı grlmektedir. Araştırmada standart hata ile minimum madde sayısının kombinasyonu olçme kesinliği açısından standart hatanın tek başına kullanıldığı duruma göre avantaj sağlamıştır.

Değişen uzunluk sonlandırma kuralları için BBT uygulamaların dört farklı duruma ilişkin elde edilen test uzunluğu değerleri Tablo 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Her Bir Koşula Ait Elde Edilen Ortalama Test Uzunluğu Değerleri

Koşullar	SE (theta)			SE (theta)- en az 10 madde			Theta yakınsama		Theta yakınsama- en az 10 madde	
	0,385	0,315	0,220	0,385	0,315	0,220	0,05	0,02	0,05	0,02
250 madde MLE	7,0	9,6	19,4	10,2	10,6	19,4	15,9	28,2	16,6	29,4
500 madde MLE	6,8	8,9	16,3	10,1	10,4	16,3	15,8	28,6	16,6	29,9
250 madde EAP	6,9	9,3	19,1	10,1	10,5	19,1	16,9	30,0	16,9	30,0
500 madde EAP	6,2	8,4	15,8	10,1	10,3	15,8	16,7	30,5	16,8	30,5

Tüm durumlarda sonlandırma koşullarında en düşük test uzunluğunun 0,385 SE(theta) sonlandırma koşulunun kullanılmasında elde edildiği grlmektedir. En yüksek test uzunluğuna ise 0,02 theta yakınsama koşulunda rastlanmaktadır. Yetenek kestirim yönteminin MLE seçilmesi durumunda ise en yüksek test uzunluğu 0,02 theta yakınsama ve minimum 10 madde koşulunda elde edilmektedir.

Madde havuzu büyüklüğünün değiştirilmesi durumunda sonlandırma kurallarının karşılaştırılmasında, Standart hata sonlandırma kurallarında madde havuzu büyüklüğü arttıka ortalama test uzunluğunun da genel olarak azaldığı gözlenmiştir. Özellikle farklılık 0,220 SE(theta) koşulunda daha fazladır. Farklı olarak theta yakınsama koşulunda 0,02 değerinin seçilmesi durumunda ise ortalama test uzunluğu artmaktadır.

Yetenek kestirim yöntemlerinin etkisinin incelenmesinde, standart hata sonlandırma kurallarında yetenek kestirim yöntemi olarak EAP seçildiğinde ortalama test uzunluğunun genel olarak azaldığı gözlenmiştir. Özellikle farklılık 0,385 SE(theta) ve 0,315 SE(theta) koşullarının tek

başına kullanılması durumunda en az 10 madde koşulu ile birlikte kullanılmasına kıyasla daha fazladır. Farklı olarak theta yakınsama koşulunda ise yetenek kestirim yónteminin EAP seğıilmesi durumunda ortalama test uzunluğu artmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada beş farklı sonlandırma kuralına göre oluşturulan 12 sonlandırma koşulu, 250 ve 500 maddeden oluşan iki farklı büyüklükteki madde havuzu ile MLE ve EAP yetenek kestirim yóntemlerine göre incelenmiştir. Sonuçlar, bu değişkenler göz önüne alınarak sonlandırma koşulları çerçevesinde verilmiştir.

Madde Havuzu Büyüklüğünün 250 veya 500 Madde Olarak Belirlenmesi

Yetenek kestirimi MLE seğıildiğinde; belirlenen sonlandırma kurallarının çoğunluğunda 500 maddelik havuzda RMSE ve yanlılık değerleri daha düşük elde edilmiştir. Her iki havuz büyüklüğünde her bir sonlandırma kuralı için uygulanan madde sayılarına bakıldığında, çoğunluğunda çok önemli bir değişim olmadığı görülmüştür. Ancak 0,220 SE(theta) ve 0,220 SE(theta)-en az 10 madde koşullarının her ikisinde de RMSE ve yanlılık değerlerinde, 500 maddelik havuzda ortalama 3,1 madde daha az uygulanmasına rağmen çok önemli bir değişim olmadığı belirlenmiştir.

Yetenek kestirimi EAP seğıildiğinde; belirlenen sonlandırma kurallarının çoğunluğunda 500 maddelik havuzda RMSE değerleri daha düşük elde edilmiştir. Yanlılık değerlerine bakıldığında ise tüm sonlandırma koşullarında 500 maddelik havuzunun lehinedir. Her iki havuz büyüklüğünde her bir sonlandırma kuralı için uygulanan madde sayılarına bakıldığında, çoğunluğunda çok önemli değişim olmadığı görülmüştür. Geçerli koşullarda; göze çarpan en önemli nokta ise 0,220 SE(theta) ve 0,220 SE(theta)-en az 10 madde koşullarında, 500 maddelik havuzda ortalama 3,3 madde daha az uygulanmasına rağmen RMSE ve yanlılık değerlerinde çok önemli bir değişim olmadığıdır.

Araştırmada, madde havuzu büyüklüğu ile RMSE değerleri arasında ters yönlü bir ilişki söz konusudur. Buna dayanarak, madde havuzu büyüklüğu arttıka, ölçmenin kesinliğinin de arttığı söylenebilir. Choi, Graddy ve Dodd (2011) alışmalarında iki farklı özelliğe sahip, iki farklı büyüklükte madde havuzlarında üç farklı sonlandırma kuralını çoklu

puanlanan maddeler için karşılaştırmışlardır. Aynı özelliğe sahip maddelerden oluşan havuzun büyüklüğü arttıķa RMSE değeri sonlandırma kurallarının hepsinde azalma göstermektedir. Ayrıca Ivie (2007); madde havuzu genişliğinin arttıķa daha yüksek ayırt edicilik ve daha düşük şans parametrelerinin, daha kararlı yetenek düzeyi tahmini sağladığını belirtmiştir.

Yetenek Kestirim Yöntemi Olarak MLE veya EAP Belirlenmesi

Madde havuzu büyüklüğü 250 seçildiğinde; RMSE değerleri, 0,220 SE(theta) (tek başına ve en az 10 madde ile kullanımı) dışındaki tüm koşullar için EAP yetenek kestirim yönteminin kullanıldığı durumda daha düşük elde edilmiştir. Yanlılık değeri ise tüm koşullarda EAP yetenek kestirim yönteminin kullanıldığı durumda daha düşük elde edilmiştir. Test uzunlukları açısından da çoğu sonlandırma koşullarında çok önemli farklılıklar gözlemlenmemiştir. 0,02 theta yakınsama sonlandırma koşulunun kullanımında EAP kestirim yönteminde özellikle RMSE değeri, MLE yöntemine kıyasla oldukça düşüktür.

Madde havuzu büyüklüğü 500 seçildiğinde; EAP kestirim yöntemi ile elde edilen RMSE ve yanlılık değerleri sonlandırma koşullarının çoğunluğunda daha düşük elde edilmiştir. Test uzunlukları açısından da çok farklılık gözlemlenmemiştir. EAP ve MLE yöntemi ile elde edilen RMSE değerleri arasındaki fark en yüksek değerini 0,02 theta yakınsama sonlandırma koşulunda almıştır.

Araştırmada, EAP kestirim yönteminde MLE'ye kıyasla daha düşük RMSE ve yanlılık değerleri elde edilmiştir. Alan yazında da MLE ve Bayes yöntemlerinin RMSE ve yanlılık değerlerinin karşılaştırılması ile ilgili, bu araştırmanın sonucunu destekleyecek çalışmalar söz konusudur. Wang ve Vispoel (1998) BBT'de simlasyon çalışması yaparak MLE ve Bayes yöntemlerini (Oven's method, EAP ve MAP) karşılaştırmışlardır. MLE yöntemi ile daha düşük yanlılık, daha yüksek RMSE değerleri elde edilmiştir. İşeri (2002) alışmasında Bayes yöntemlerinin lme kesinliği açısından daha iyi kestirim sağladığını belirtmiştir.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki oneriler sunulabilir.

1. Madde havuzu büyüklüğü 250 ve yetenek kestirim yöntemi MLE seçildiğinde, hem RMSE ve yanlılık hem de testin kullanışlılığı bakımından yeteneğin tahmininde 0,220 SE(theta) ve 0,220 SE(theta)–en az 10 madde sonlandırma koşulları onerilebilir.

2. Madde havuzu büyüklüğü 500 ve yetenek kestirim yöntemi MLE seçildiğinde, hem RMSE ve yanlılık hem de testin kullanışlılığı bakımından 0,220 SE(theta) ve 0,05 theta yakınsama-en az 10 madde sonlandırma koşullarının kullanılması önerilebilir.
3. Madde havuzu büyüklüğü 250 ve yetenek kestirim yöntemi EAP seçildiğinde, hem RMSE ve yanlılık hem de testin kullanışlılığı bakımından 0,220 SE(theta) ve 0,05 theta yakınsama-en az 10 madde sonlandırma koşullarının kullanılması önerilebilir.
4. Madde havuzu büyüklüğü 500 ve yetenek kestirim yöntemi EAP seçildiğinde; hem RMSE ve yanlılık hem de testin kullanışlılığı bakımından 0,220 SE(theta) sonlandırma koşulunun kullanılması önerilebilir.
5. RMSE ve yanlılık değerlerinin düşük elde edilmesi; bir başka deyişle, yüksek lme kesinliği için büyük madde havuzları tercih edilebilir.
6. Hem lme kesinliği hem de testin ekonomik olması açısından değişen uzunluk sonlandırma kurallarından 0,220 SE(theta) büyük madde havuzlarında tercih edilebilir.
7. Yetenek kestirim yöntemi olarak EAP kullanılması MLE'ye kıyasla daha kullanışlıdır.
8. Özellikle theta yakınsama kuralında yetenek kestirim yönteminin EAP seçilmesi daha düşük RMSE ve yanlılık açısından tercih edilebilir.

Benzer alışmalar için aşağıdaki öneriler sunulabilir.

1. Sonlandırma koşulları çok boyutlu testler için karşılaştırılabilir.
2. BBT uygulamalarında önemli bir yere sahip olan madde kullanım sıklığı ve içerik dengesinin incelenmesi bu araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Gelecek araştırmalarda bu iki durum sonlandırma koşulları ile birlikte çalışılabilir.
3. Minimum Bilgi Sonlandırma kurallarından elde edilen değerler de diğer kurallardan elde edilenlerle karşılaştırılabilir.
4. Theta yakınsama kuralının standart hata sonlandırma kuralı ile birlikte kullanılmasının sonuçlara etkisi incelenebilir.
5. Madde havuzunun özellikleri değiştirilerek sonlandırma kuralları birbiri ile karşılaştırılabilir.
6. Diğer yetenek kestirim yöntemleri kullanılmasının sonlandırma kurallarından elde edilen sonuçlara etkisi incelenebilir.

7. Araştırmada madde seğme yöntemlerinden Maksimum Fisher Bilgi yöntemi kullanılmıştır. Diğer madde seğme yöntemleri de benzer koşullarda karşılaştırılabilir.

KAYNAKęA

- Babcock, B. and Weiss, D.J., 2012. Termination criteria in Computerized Adaptive Tests: do variable-length CAT's provide efficient and effective measurement? *International Association for Computerized Adaptive Testing*, 1, 1-18.
- Blais, J. and Raiche, G., 2002. *Features of the sampling distribution of the ability estimate in Computerized Adaptive Testing according to two stopping rules*, International Objective Measurement Workshop, New Orleans, April 2002.
- Choi, S. W., Grady, M.W. and Dodd, B.G., 2011. A new stopping rule for computerized adaptive testing. *Educational and Psychological Measurement*, 71, 37-53.
- ęıkırıęı, Demirtaşlı, N., 1999. Psikometride yeni ufuklar: bilgisayar ortamında bireye uyarlanmış test. *Trk Psikoloji Blteni*. 5(13), 31-36.
- Dodd, B.G., Koch, W.R. and de Ayala, R.J., 1993. Computerized Adaptive Testing using the partial credit model effects of item pool characteristics and different stopping rules. *Educational and Psychological Measurement*, 53, 61-77.
- Embretson, E. and Reise, S. P., 2000. *Item response theory for psychologist principles and application*. London: Lawrence Erlbaum Assc.
- Eggen,T., 2004. *Contributions to the theory and practice of Computerized Adaptive Testing*. Druk: Print Partners Ipskamp B.V., Enschede.
- Evans, J. J., 2010. *Comparability of examinee proficiency scores on Computer Adaptive Tests using real and simulated data*. Doctoral Dissertation. The State University of New Jersey.
- Flaughner, R., 2000. Item pools. In H. Wainer (Eds.), *Computerized Adaptive Testing*, 37-59. London: Lawrence Erlbaum Assc.
- Hambleton, R. K. and Swaminathan, H., 1985. *Item response theory. principles and application*. Boston: Kluwer-Nijhoff.
- Hambleton, R. K., Swaminathan, H. and Rogers,H. J., 1991. *Fundamentals of item response theory*. California: Sage Publications.
- Han, K. C., 2011. *User's Manual: SimulCAT*. Graduate Management Admission Council.

- Ivei, J. L., 2007. *Test taking strategies in Computer Adaptive Testing That will improve your score: fact or fiction?* Doctoral Dissertation. University of Michigan.
- İseri, A. I., 2002. *Assessment of students' mathematics achievement through Computer Adaptive Testing procedures.* Middle East Technical University.
- Kalender, İ., 2004. *Bilgisayar ortamında Bireyselleştirilmiş Testlerin eğitimde kullanımı. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakóltesi, Malatya. 6-9 Temmuz 2004.*
- Kalender, İ., 2011. *Effects of different Computerized Adaptive Testing strategies on recovery of ability.* Doctoral Disertation. Middle East Technical University.
- Kaptan, F., 1993. *Yetenek kestiriminde Adaptive (Bireyselleştirilmiş) Test uygulaması ile geleneksel kâğıt-kalem testi uygulamasının karşılaştırılması.* Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Karasar, N., 2004. *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler* (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Köklü, N., 1990. *Klasik test teorisine göre geliştirilen tailored test ile grup testi arasında bir karşılaştırma.* Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Linden, W. J and Glas, G. A. W., 2002. *Computerized Adaptive Testing: theory and practice.* USA: Kluwer Academic Publishers.
- Linecra, J. M., 2000. *Computer-Adaptive Testing: a methodology whose time has come,* [Çevrim-içi: <http://www.rasch.org/memo69.htm>], erişim tarihi: 02 Mayıs 2012.
- McBride, J. R. and Martin, J. T., 1983. Reliability and validity of adaptive ability tests in a militarysetting. In D. J. Weiss (Eds.), *New horizons in testing: Latent trait theory and computerized adaptive testing*, 223–226). New York: Academic Press.
- McBride, J. R., Wetzel,C.D. and Hetter, R. D., 2001. Preliminary psychometric research for CAT-ASVAB: selecting an adaptive testing strategy. In W. Sands, B. K. Waters, and J.R.McBride (Eds.). *Computerized Adaptive Testing: from inquiry to operation*, 83–95. Washington, DC: American Psychological Association.
- Mead, A. D. and Drasgow, F., 1993. Equivalence of computerized and paper-and-pencil cognitive ability tests: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 114, 449-458.
- Meijer, R. R. & Nerring, M. L., 2001. New development in the area of Computerized Testing. *Psychologie Francaise*, 46(3), 221-230.
- Mills, C. N. and Stocking, M.L., 1996. Practical issues in large-scale Computerized Adaptive Testing. *Applied Mesurement in Education*, 9(4), 287-304.

- Pearson Assessment., 2012. [Çevrim-içi: www.pearsonassessment.com] Erişim tarihi: 02.05.12.
- Riley, B. B., Conrad, K. J., Bezruczko, N. and Dennis, M., 2007. Relative precision, efficiency and construct validity of different starting and stopping rules for a Computerized Adaptive Test: the GAIN substance problem scale. *Journal of Applied Measurement*, 8(1).
- Rudner, L. M., 1998. *Interactive Computer Adaptive Testing*, [Çevrim-içi: <http://EdRes.org/scripts/cat>], Erişim Tarihi: 02.05.12.
- Samejima, F., 1977. A method of estimating item characteristic functions using the maximum likelihood estimate of ability. *Psychometrika*, 42(2), 163-191.
- Segall, D. O., 2004. Computerized Adaptive Testing. In Kempf-Leanard (Eds.). *The Encyclopedia of Social Measurement*, 429-438. San Diego, CA: Academic Press.
- Simms, L. J. and Clark, L. A., 2005. Validation of a computerized adaptive version of the schedule for non-adaptive and adaptive personality (SNAP). *Psychological Assessment*, 17, 28-43.
- Stocking, M. L., 1987. Two Simulated feasibility studies in Computerized Adaptive Testing. *Applied Psychology: An International Review*, 36, 263-267.
- Thissen, D. and Mislevy, R. J., 2000. Testing algorithms. In H. Wainer (Eds.). *Computerized Adaptive Testing*, 101-135. London: Lawrence Erlbaum Assc.
- Wainer, H., 2000. *Computerized Adaptive Testing*. London: Lawrence Erlbaum Assc.
- Wainer, H. and Mislevy, R. J., 2000. Item response theory, item calibration and proficiency estimation. In H. Wainer (Eds.). *Computerized Adaptive Testing*. 65-102. London: Lawrence Erlbaum Assc.
- Wang, T., Hanson, B. A. and Lau, C., 1999. Reducing bias in CAT ability estimation: a comparison of approaches. *Applied Psychological Measurement*, 23, 263-278.
- Wang, T. and Vispoel, W. P., 1998. Properties of ability estimation methods Computerized Adaptive Testing. *Journal of Educational Measurement*, 35 (2), 109-135.
- Wang, S. and Wang, T., 2001. Precision of warm's weighted likelihood estimates for a polytomous model in Computerized Adaptive Testing. *Applied Psychological Measurement*, 25(4), 317-331.
- Weiss, D. J., 1982. Improving measurement quality and efficiency with Adaptive Testing. *Applied Psychological Measurement*, 6,473-492.
- Weiss, D. J., 1983. *New horizons in testing*. New York: Academic Press.

- Weiss, D. J., 2004. Computerized Adaptive Testing for effective and efficient measurement in counseling and education. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 37(2), 70-84.
- Weiss, D. J. and Kingsbury, G. G. 1984. Application of Computerized Testing to educational problems. *Journal of Educational Measurement*, 21(4), 361-375.
- Yi, Q., Wang, T. and Ban, J. C., 2001. Effects of scale transformation and test termination rule on the precision of ability estimation in Computerized Adaptive Testing. *Journal of Educational Measurement*, 38, 267-292.
- Yoo, H., 2011. *Evaluating several Multidimensional Adaptive Testing procedures for diagnostic assessment*. Doctoral Dissertation. University of Massachusetts.

Başvuru: 08.07.2014

Yayına Kabul: 11.02.2015